# Verslag concept

# Extra Commissie Ruimte, Wonen en Klimaat (RWK)

| | | |
|---|---|---|
| Datum commissievergadering | : | 24 september 2020 |
| Commissievoorzitter | : | Dhr. M.C. Steeman |
| Commissie-adviseur | : | Dhr. E. Krijgsman |
| Telefoonnummer/e-mail | : | 023-514 3288 / krijgsmane@noord-holland.nl |

**Aanwezig:**

| | | |
|---|---|---|
| Commissievoorzitter: | | : dhr. M.C. Steeman |
| Commissiegriffier: | | : dhr. E. Krijgsman |
| Leden van de commissie: | CDA | : mw. D.A.J. Dekker |
| | ChristenUnie | : dhr. M. Klein, mw. E.T. Kaper-Hartenberg |
| | D66 | : dhr. B.I. Vink (tot 19.00 uur), dhr. E.B. Kanik |
| | FvD | : dhr. G.H.J. Kohler, dhr. R.J. Dekker |
| | GroenLinks | : mw. A. Gielen, T. van Wijnen |
| | PvdA | : mw. A.T.B. de Vries, dhr. L. Voskuil |
| | PvdD | : dhr. J.P. Hollebeek, dhr. F. Zoon |
| | SP | : dhr. E.M.A. Smaling |
| | VVD | : dhr. J.P.H.M. van Gilse, mw. H. Kaamer van Hoegee |
| | PVV | : dhr. N. Kaptheijns |
| Gedeputeerden: | dhr. Van Dijk (CdK), dhr. E. Stigter | |
| **Afwezig:** | DENK, Fractie Baljeu, 50PLUS/PvdO | |
| Notulist | mw. H. Mutsaerts (Moneypenny) | |

Agenda

1. Opening en mededelingen
2. Vaststelling van de agenda
3. A-agenda MRA
   3.a. MRA: Voordracht met mogelijkheid tot zienswijze PS ten behoeve vergadering MRA Regiegroep oktober 2020 inclusief financiële stukken
4. Rondvraag CdK Van Dijk
5. A-Agenda Klimaat en Energie
   5.a. Energie: Voordracht Concept Regionale Energiestrategieën (RES)
   5.a.1 Ingekomen schriftelijke reacties aan PS / cie RWK over concept-RES

5.a.2 Energie: Informatiebrief en bijlagen over de Regionale Energie Strategie NHN en NHZ (C-agenda RWK 24-08-2020)
5.a.3 Energie: Ingekomen brief gezamenlijke bewonersorganisaties NHN - Hoor en wederhoor in het RES proces (RWK, betrekken bij A-agenda 21-09-2020)
5.a.4 Energie: TBO Visiekaart en voorwaarden voor een zorgvuldige energietransitie (C-agenda RWK 08-06-2020)
5.a.5 RES / Energie: Ingekomen brief Datacenters en de RES'en - gezamenlijke bewonersorganisaties NHN (betrekken bij cie RWK 21-09-2020)
5.a.6 Water/ Energie: Open brief Platform jachthavens IJsselmeergebied (C-agenda NLG 24-08-2020, RWK 21-09-2020)

6. Rondvraag gedeputeerde Stigter
7. Sluiting
8. C-Agenda Klimaat en Energie (ter kennisname)
8.a Energie: Monitor Wind op Land 2019 van het RVO (C-agenda RWK 21-09- 2020)
8.b Energie: Beantwoording vragen over datacenters en de RES (C-agenda RWK 24- 09-2020)
9. C-Agenda MRA (ter kennisname)
9.a MRA: Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht nr. 40 (C-agenda RWK 21-09-2020)

## 1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** heropent de vergadering om 18.30 uur en heet alle aanwezigen welkom. De coronamaatregelen worden toegelicht met het nadrukkelijke verzoek aan de aanwezigen om deze strikt op te volgen. Afmelding is ontvangen dhr. Wijmenga (CDA). Maandag 21 september jl. heeft de commissie besloten om de bespreking en besluitvorming over de Omgevingsvisie te verdelen over 2 PS-vergaderingen. Het presidium heeft gemeld dat er een uitloopmogelijkheid bestaat op woensdag 21 oktober en eventueel op 22 oktober. Dit voorstel wordt via de fracties voorgelegd. Op 5 oktober wordt dan de Omgevingsverordening in eerste termijn besproken en kunnen moties en amendementen ingediend worden. Daarna zijn GS in de gelegenheid om hier schriftelijk op te reageren en vindt besluitvorming plaats op 21 of 22 oktober (digitaal of fysiek). PS worden verzocht om zowel voor de RES als Omgevingsverordening moties en amendementen tijdig in te dienen. Op 29 september vindt de politieke bespreking van de Omgevingsverordening plaats. Hij stelt voor om de Omgevingsverordening te bespreken aan de hand van specifieke thema's en niet de gehele inhoud in een keer aan de orde te stellen. Dat maakt het voor GS gemakkelijker om te reageren.

Dhr. **Klein** (CU) stelt voor om vooraf een overzicht te geven van de diverse thema's die afzonderlijk aan de orde komen.

De **voorzitter** vindt dit een heel goed idee. De commissie kan thema's aan de griffie ter bespreking voorstellen maar vanuit de technische vragen en de inspraak zijn de hoofdthema's eigenlijk al duidelijk. Er is een spreektijd voor 6 vergaderuren beschikbaar (2 x 3) die naar eigen inzicht kunnen worden verdeeld over vanavond 24 september en de uitloopvergadering op 29 september. De spreektijd die na vanavond resteert, wordt overgeheveld naar 29 september.

### 2. Vaststelling van de agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

### 3. A-Agenda MRA

3.a MRA: Voordracht met mogelijkheid tot zienswijze PS tbv vergadering MRA Regiegroep oktober 2020 incl. financiële stukken (A-agenda 24-09-2020)

Dhr. **Vink** (D66) denkt bij dit onderwerp terug aan de projectcommissie Toekomst van Amsterdam om adviezen op te stellen voor de Vervoerregio, omdat Rijk, provincie en gemeenten de 3 verantwoordelijke overheidslagen waren waar men naar terugging. Die projectcommissie deed ook een aantal aanbevelingen voor de MRA. De MRA doet veel goede dingen, maar heeft een soort eigen positie verkregen zonder democratische controle en dat is lastig. De begroting en het werkplan van de Vervoerregio zouden elk jaar door de gemeenteraad moeten worden vastgesteld, iets vergelijkbaars zou de democratische controle al verbeteren. De provincie moet absoluut in staat zijn om controle uit te oefenen en niet enkel stukken ter inzage te ontvangen en achteraf een zienswijze te kunnen indienen. Hopelijk verbetert deze situatie.

Mw. **Gielen** (GL) sluit zich hierbij aan. Het is positief dat in tijden van corona gezamenlijk wordt opgetrokken om uit deze crisis te komen.

Mw. **De Vries** (PvdA) heeft het afgelopen halfjaar het idee gekregen dat PS steeds meer en tijdiger worden betrokken bij de MRA-vraagstukken hoewel het altijd nog beter kan. PS zijn goed in beeld, maar de stukken zouden meer gespreid kunnen worden voorgelegd om een betere discussie te kunnen voeren. Over de meeste stukken is vlak voor de coronacrisis door PS gesproken en is er een zienswijze ingediend naar aanleiding waarvan er aanpassingen zijn doorgevoerd. Nu ligt een update voor van hetgeen toen besproken is. De voordracht is inhoudelijk niet nieuw, maar het is belangrijk dat de ambities rond de energietransitie en verduurzaming helder in beeld zijn bij de MRA.

Dhr. **Van Gilse** (VVD) leest dat het incidentele tekort 2019 wordt opgeheven door het structureel verhogen van de inwonersbijdrage vanaf 2020, terwijl GS en PS hier tegenstander van waren. Van alle kosten van de MRA gaat 27% op aan overhead, want ook in de projecten is overhead ingecalculeerd. Waarom hebben GS niet vastgehouden aan het niet verhogen van de inwonersbijdrage en hoe wordt omgegaan met volgende verzoeken om het budget te verhogen?

Mw. **Dekker** (CDA) refereert aan de aanbevelingen in het evaluatierapport uit juli 2019, zoals de aanbeveling om de procesleiding door Amsterdam te laten oppakken. Naast de praktische voordelen, bestaat het risico dat door veel acties via Amsterdam te organiseren, er onvoldoende aandacht is voor de wensen van andere gemeenten. In het proces moet hier aandacht voor zijn. Een andere zorg ziet op de doelmatigheid van de besteding van het publieke geld. Is de opeenvolging van analyses en rapporten over de regionale samenwerking noodzakelijk? Er wordt aangedrongen op aandacht om hier scherp op te zijn.

Dhr. **Kohler** (FvD) heeft gelezen dat er ambitieuze plannen en resultaten 2021 zijn opgesteld. Alle geplande conferenties zullen vanwege corona niet doorgaan en de digitale belangstelling voor online conferenties is nog niet spectaculair. Echt zorgen maakt men zich over 'Amsterdam in the lead' voor de MRA, Hij refereert aan een aantal debacles die zich hebben voorgedaan in Amsterdam, zoals de noordzuidlijn, de gasloze grachtengordel en AEB. De datahub van Europa kan geen datacentra meer plaatsen en al helemaal geen windturbines die deze van stroom moeten voorzien. Noord-Holland is dichtgezet met BPL-locaties en daardoor kan er helemaal niet meer gebouwd worden. De bouwers vrezen dat de bouw over 2 jaar volledig tot stilstand komt, mede vanwege de eisen voor sociale woningbouw, maar kenniswerkers die de bedrijven juist nodig hebben, komen hier niet voor in aanmerking. Voorgesteld wordt om te beginnen met bouwen op plekken waar veel forenzen wonen, zoals in Zaanstad en Purmerend, maar vooralsnog komen de plannen niet tot uitvoering, dus het is beter om de aandacht te besteden aan belangrijkere zaken zoals de Omgevingsverordening en de RES.

Dhr. **Kaptheijns** (PVV) constateert dat alle gemeenten zijn getroffen door corona. Amsterdam alleen al houdt rekening met een begrotingstekort 2020 van tussen de 275 en 360 miljoen euro. In plaats van dat er kritisch naar allerlei duurzaamheidsmaatregelen wordt gekeken, willen de MRA partners de verduurzaming versnellen om snel en sterker uit de crisis te komen. Daarom moet kritisch gekeken worden naar de duurzaamheidsambities, naar het ontbreken van democratische controle en eigenlijk naar het gehele bestaan van de MRA.

Dhr. **Klein** (CU) richt zich met name op de mooie ambitie 'investerend de crisis uit', want deze crisis is een kans voor de transitie en doorzetting naar een meer circulaire en klimaatbestendige economie. Daar moet vooral op gefocust worden. Wordt met duurzaam perspectief voor de luchtvaart bedoeld dat niet alleen de airport kan blijven bestaan, maar dat het zo ingericht is dat de activiteiten in lijn zijn met de klimaatopgave? Wat wordt bedoeld met een regionale noodknop op de woningmarkt? Het voorstel om een einde te maken aan de verhuurdersheffing wordt ondersteund.

Dhr. **Hollebeek** (PvdD) vindt het positief dat de aandacht van de MRA zich lijkt te verbreden. Men is niet ontevreden over de opdrachten in het werkplan, maar de PvdD als altijd voorstander van groener, schoner, duurzamer en milieuvriendelijker. De ingeslagen weg wordt ondersteund. Wat is de stand van zaken van het advies om de Vervoerregio op het niveau van de MRA te brengen? Is de groei van de regio fysiek bedoeld of wordt hier iets anders mee bedoeld?

Dhr. **Van Dijk** (CdK) constateert dat dhr. Vink goed op de hoogte is van het verleden, maar wat men niet wil is een extra bestuurslaag op regionaal niveau creëren als concurrent van de provincie. Democratische legitimatie is een punt van zorg, daarom is het belangrijk dat begrotingen en actieplannen door gemeenteraden en PS worden beoordeeld en dat bestuurders gemandateerd deelnemen aan het samenwerkingsverband, want vanuit de samenwerking kan juist meerwaarde gecreëerd worden. Bij iedere samenwerking moet men iets loslaten, maar dat leidt wel tot het gezamenlijk kunnen realiseren van doelen die de regio verder brengen. MRA is op dit moment een van de grootste economische motoren van Nederland en dat is een belangrijke positie. Daarom heeft de provincie een grote rol in het samenwerkingsverband – de provincie heeft echt een andere rol dan de gemeenten – teneinde de geformuleerde ambities voor bereikbaarheid, economie, duurzaamheid en woningbouw verder vorm te geven.

Dhr. **Vink** (D66) vraagt wat er aan gedaan wordt om als provincie in positie te blijven. Hoe kijkt de CdK aan tegen het laten accorderen van de begroting en het werkplan door PS?

Dhr. **Van Dijk** (CdK) vraagt zich af of het bij een extra regionale tussenlaag democratisch meer gelegitimeerd is. De besluitvorming vindt dan elders plaats. Een aantal stukken is reeds in concept aan PS voorgelegd en PS hebben hun inbreng kunnen leveren. Die werkwijze wordt voortgezet, want dit is niet het juiste moment om een principiële discussie te gaan voeren over het door PS laten goedkeuren en vaststellen van de begroting. MRA bestaat vooral uit samenwerkende mensen die allerlei beleidsnotities en adviezen opstellen ten behoeve van provincie en gemeenten. De 3 cent verhoging leidt tot totaal 15.000 euro extra voor de provincie en dat is onvoldoende aanleiding om een principiële discussie te gaan voeren. Er wordt nog steeds gewerkt aan het overnemen en vormgeven van de aanbevelingen uit het evaluatierapport. Vanwege corona is hierin enige vertraging opgetreden. Amsterdam neemt de leiding maar dat betekent niet dat zij alleen en over de anderen heen regeert, het gaat er juist om dat Amsterdam de leiding neemt om andere deelnemers/regio's meer te laten floreren. De grote partners moeten ook voor de kleinere organisaties opkomen zodat er gezamenlijk verder kan worden gewerkt aan het tot een goed einde brengen van de uitdagingen. De oplegger 'Investeer de crisis te boven' focust met name ondanks corona op de uitvoering van de actiepunten, daar moet men nu de schouders onder zetten. De gemaakte klimaatafspraken gelden ook voor de luchtvaart. De provincie is er geen voorstander van om de Vervoerregio op het niveau van de MRA te brengen, wel moeten de regio's die geen deel uitmaken van de MRA, aangesloten blijven. Het groter worden van de MRA ziet niet op de omvang, maar meer op de ambities. De noodknop is een gezamenlijke verantwoordelijkheid die ingezet kan worden om tot een juiste ontwikkeling van een goede woningmarkt te komen. De knop dient ervoor om met elkaar overeenstemming te bereiken.

Dhr. **Vink** (D66) meldt dat Amsterdam al 4 concessies heeft en de provincie 3. Als de MRA ook als Vervoerregio bestempeld wordt, dan ontstaat er echt een probleem.

Dhr. **Van Dijk** (CdK) antwoordt dat dit de reden is om de Vervoerregio niet naar het niveau van Amsterdam te tillen.

Mw. **Dekker** (CDA) vindt het een hamerstuk.

Dhr. **Vink** (D66) vindt het een hamerstuk, maar komt op een later moment terug op het naar voren gebrachte algemene punt.

De **voorzitter** concludeert dat de voordracht als hamerstuk wordt doorgeleid naar de PS-agenda.

### 4. Rondvraag CdK Van Dijk (portefeuille MRA)

Er zijn geen vragen ingediend.

### 5. A-Agenda Klimaat en Energie

5.a Energie: Voordracht Concept-Regionale Energiestrategieën (RES) (A-agenda RWK 24-09-2020)
5.a.1 Ingekomen schriftelijke reacties aan PS / cie RWK over concept-RES
5.a.2 Energie: Informatiebrief en bijlagen over de Regionale Energie Strategie NHN en NHZ (C-agenda
RWK 24-08-2020)
5.a.3 Energie: Ingekomen brief gezamenlijke bewonersorganisaties NHN - Hoor en wederhoor in het RES proces (RWK, betrekken bij A-agenda 21-09-2020)
5.a.4 Energie: TBO Visiekaart en voorwaarden voor een zorgvuldige energietransitie (C-agenda RWK

08-06-2020)
5.a.5 RES / Energie: Ingekomen brief Datacenters en de RES'en - gezamenlijke bewonersorganisaties NHN (betrekken bij cie RWK 21-09-2020)
5.a.6 Water/ Energie: Open brief Platform jachthavens IJsselmeergebied (C-agenda NLG 24-08-2020 RWK 21-09-2020)

De **voorzitter** meldt dat zich 7 insprekers hebben aangemeld.

Mw. **Rutgers van der Loef:** Stichting stop windturbines Geingebied. Wij staan dagelijks voor groene energie en voor de klimaattransitie. Wij staan hier vanavond voor het Geinlandschap, in de noordwesthoek van de provincie Utrecht en direct grenzend aan Zuidoost Amsterdam. Dit was vroeger deels Noord-Hollands, maar werd eerst bij Abcoude gevoegd om het Geingebied in één gemeente te beschermen, en is nu met Mijdrecht en Vinkeveen gemeente De Ronde Venen. Alle bescherming lijkt verdwenen, vanaf Amsterdam en vanaf de Ronde Venen. Bespreken we dit in de gemeenten? Natuurlijk! En ook in de RES'en, maar er zijn twee redenen om dit juist ook met de provincies te bespreken. 1. Beide provincies duwen windturbines naar de grenzen, waar ze elkaar in en rond het Geinlandschap in hoge dichtheid tegenkomen; in een klein gebied met een zeer hoge recreatiebehoefte. Amsterdam pakt dit probleem niet aan en ook de Ronde Venen laat het op zijn beloop. Bedreigd zijn drie polders, het Abcoudermeer en de Gaasperplas. 2. Het Geinlandschap omvat circa 6 km2, grotendeels UNESCO werelderfgoed De Stelling van Amsterdam. Het behoort tot de relatief stille en groene, vrijwel ononderbroken ring rond Amsterdam. Het open landschap is hier intact gebleven. Het Geinlandschap behoort tot het Groene Hart, (in Zuid - Holland is dat uitgesloten voor windturbines), en het is Nationaal landschap. Op de kaart is het een hap uit de metropoolregio Amsterdam, een stukje groen dat er buiten valt. 240 meter hoge turbines worden hier niet uitgesloten, sterker nog, de burger mag ze daar in een spel plaatsen. Dit kleine Utrechtse deel van de Stelling van Amsterdam wordt nu bedreigd. Hoe ziet de bedreiging eruit en wat steekt in het proces? De gemeente De Ronde Venen laat het op zijn beloop om te bepalen wat beschermenswaardig is. Criteria voor zoekgebieden, zoals werelderfgoed en open cultuurhistorisch landschap, zijn geschrapt en nooit meer teruggekomen. Drie spellen voor burgers zijn gelanceerd om zoekgebieden én draagvlak te bepalen. Het zijn leuke spellen die het goed doen bij burgers, ook van buiten de grenzen, ook kinderen. Er staat geen waarschuwing bij dat dit serieus is. Er zijn contacten tussen gemeente en producent Windunie. In de directe omgeving zijn datacenters actief. Als reactie op kritische geluiden van 4400 petitie ondertekenaars antwoordt de gemeente dat er nog niets aan de hand is. Dat het college 1 oktober 6 x zoveel elektriciteit aan U16 wil bieden als het landelijk gemiddelde, is pas vorige week ontdekt. Het Geinlandschap wordt bedreigd, vanuit Amsterdam, en zeker ook vanuit de U16, Ronde Venen. Het Geinlandschap wordt gekenmerkt door een schitterend riviertje met waterlelies en oeverlandjes dat nog net zo kronkelt als in de middeleeuwen en als in de tijd dat Mondriaan er, zittend op zijn fiets, molens en boerderijen schilderde die weerspiegelden in de rivier. De afgelopen maand nog werd het breed bezongen in routes van Volkskrant en Trouw. Het is een juweeltje, een stukje oer-Hollands landschap. Vlak onder de rook van Amsterdam. Laten we het sparen. In de volgende inspraak laten we zien hoe dit gebied wordt vol gestrooid met initiatieven en stellen we een vraag. met een focus op het Geingebied direct grenzend aan Amsterdam-Zuidoost. De bescherming wordt aan alle kanten bedreigd. Er vinden doorlopend gesprekken plaats met de gemeenten en de RES'en, maar om 2 redenen is men hier vanavond aanwezig. De provincies en gemeenten schuiven de turbines naar de grenzen en daar komt men elkaar tegen.

Dhr. **Dommanschet** spreekt in als inwoner van 't Gein, een stukje land dat sinds 1988 bij Utrecht hoort. In 1996 werd het UNESCO werelderfgoed. Nu wordt het gebied bedreigd door windmolens van 240 m hoog die straks het waardevolle landschap in een klap kunnen vernietigen. Zowel de gemeente Ronde Venen als Amsterdam hebben windzoekgebieden in deze omgeving aangewezen, precies grenzend aan het Gein. Er wordt een toelichting gegeven op de betreffende locaties die aangetoond worden op kaarten. PS worden verzocht om Amsterdam op te roepen de windmolens op eigen grondgebied (havengebied of kust) te zetten en niet vlakbij de grens van het Geingebied dat een heel belangrijk recreatiegebied is. De gemeenteraad van Ronde Venen besluit op 1 oktober a.s. over het uitsluiten van dit gebied vanwege de aanwijzing van UNESCO werelderfgoed.

Dhr. **Klein** (CU) vraagt welke afstand voor windmolens in acht genomen moet worden tot het Geingebied.

Dhr. **Dommanschet** is van mening dat windmolens van 240 m hoog niet passen in het gebied – mede omdat het hier nauwelijks waait – die molens moeten op zee neergezet worden of langs bestaande infrastructuur/A2, op industriegebieden of in het havengebied.

Dhr. **Briët** spreekt in namens Landschap Noord-Holland. Hij roept de provincie op de regierol te pakken op het proces en de inhoud bij het plaatsen van windmolens ten behoeve van de energieopwekking, want de provincie is als eerste verantwoordelijk voor de ruimtelijke ordening en dient te voorkomen dat gemeenten allerlei initiatieven nemen om op diverse plaatsen windmolens te plaatsen. Inhoudelijk is men vooral bezorgd over de concept RES NHN waar de windmolens en zonnepanelen zoveel mogelijk naar de mobiliteitsbundels zijn geschoven en in of direct naast natuurgebieden zijn geprojecteerd. Een bovenlokale afweging is daarom noodzakelijk. Het proces is onnavolgbaar en niet transparant voor degenen die er niet direct bij betrokken zijn. Men is met name bezorgd over de natuur en het landschap in Noord-Holland. Brede stroken zonnepanelen vernietigen het uitzicht voor tienduizenden auto- en treinreizigers. Bovendien hebben windmolens desastreuze gevolgen voor vogels. Men verwacht een tweede ronde ten behoeve van het toevoegen van nieuwe zoekgebieden, want de RES 1.0 is onvoldoende om de doelen te behalen. De provincie wordt concreet gevraagd aan te geven waar wel of geen duurzame energie kan worden opgewekt alvorens de tweede rond van start gaat. Hiervoor heeft de provincie diverse hoogwaardige documenten tot haar beschikking. De provincie dient nu haar kaarten op tafel te leggen, zodat wordt voorkomen dat landschap en natuur het kind van de rekening worden in de noodzakelijke energietransitie.

Dhr. **Klein** (CU) vraagt of het mogelijk is om met de voorgestelde suggesties en kaders evenveel energie op te wekken als nu in de concept-RES is voorzien.

Dhr. **Briët** antwoordt bevestigend.

Mw. **Gielen** (GL) vraagt naar de concrete locaties dhr. Briët voor ogen heeft.

Dhr. **Briët** verwijst naar het provinciale beleid natuur en landschap en de BPL. Deze locaties evenals NNN en N2000, zijn niet geschikt om energie op te wekken. Wel zijn er mogelijkheden in het noordelijk deel van de Schermer en in het NZKG. De provincie dient goed te kijken waar windmolens wel of niet geplaatst kunnen worden.

Dhr. **Hollebeek** (PvdD) veronderstelt dat de motivatie voor de keuze voor een iets grotere afstand van de mobiliteitsassen is gelegen in het sparen van het landschap, maar leidt het voorstel om deze afstand verder te vergroten, juist niet tot meer verstoring van het landschap? Is het noordelijk deel van de Schermer de enige uitzondering op de zoekgebieden voor duurzame energie?

Dhr. **Briët** antwoordt dat wanneer de windmolens en zonnepanelen verder weg liggen, deze tot minder verstoring leiden in het landschap en minder zichtbaar zijn voor automobilisten en treinpassagiers. De provincie wordt verzocht om de verantwoordelijkheid te nemen en vanuit haar rol aan te geven waar wind en zon in de provincie wel mogelijk zijn, dit bij voorkeur voordat de tweede ronde van de RES van start gaat.

Mw. **Van Ulsen** spreekt in namens Vogelbescherming Nederland. Men is groot voorstander van de energietransitie, maar er zijn wel zorgen over de concept-RES'en en initiatieven die mogelijk ten koste gaan van de natuur, want er wordt toch gekeken naar de natuurgebieden. Zij focust op het IJsselmeergebied, het Markermeer en de randmeren, want deze zijn zeer belangrijk voor miljoenen vogels. De natuurdoelen worden niet gehaald, reden om de komende jaren vanuit N2000 en KRW allerlei herstelmaatregelen te treffen. Daarom wordt voorgesteld geen wind- en zonzoekgebieden in deze gebieden te plannen, dat zal tot desastreuze gevolgen leiden. Als alternatief wordt voorgesteld om bij het aanleggen van de achteroevers in de Wieringermeerpolder een multifunctionele strook tussen het natuurgebied en het agrarisch achterland te creëren. Op deze strook kunnen zonnepanelen op water geplaatst worden en dat draagt bij aan de N2000 doelen, het is een nieuw verdienmodel voor de agrariërs, er is geen verlies van N2000 gebied en het zoetwater op het maaiveld werkt tegen de verzilting. Zonnepanelen op water zijn veel effectiever dan op het land en de achteroevers kunnen tevens als retentiegebied worden benut bij grote regenval. Duurzame energie opgewekt in een natuurgebied, is geen groene energie, aldus de inspreker. Daarom wordt verzocht om geen zoekgebieden voor energieopwekking in N2000 te plaatsen en het alternatieve voorstel te betrekken bij het onderzoek door Deltares.

Dhr. **Klein** (CU) verzoekt een nadere toelichting op de achteroevers, is dat binnendijks? Is het oppervlakte op water voor zonnepanelen voor deze locatie voldoende om net zoveel energie op te wekken als met windmolens?

Mw. **Van Ulsen** antwoordt dat het gaat om de achteroevers op agrarisch gebied, waarvan een derde deel in bezit is van Rijksvastgoed. Er is in totaal ongeveer 700 ha als zonnegebied beschikbaar. Voor deze locatie is nog geen specifieke inschatting gemaakt van de hoeveelheid energie die kan worden opgewekt. Maar deze richting biedt in ieder geval genoeg ruimte voor de RES 1.0.

Dhr. **Van Gilse** (VVD) vraagt of er al onderzoek is gedaan naar de positieve claims voor de binnendijkse achteroevers.

Mw. **Van Ulsen** antwoordt dat de genoemde cijfers gebaseerd zijn op bestaande informatie maar er heeft nog geen volledige doorrekening plaatsgevonden. Vandaar het voorstel dit toe te voegen aan de opdracht voor Deltares.

Mw. **Dekker** (CDA) vraagt of zon op water een hogere kwaliteit biodiversiteit oplevert.

Mw. **Van Ulsen** stelt daarom voor om een nieuw te ontwikkelen natuurstrook waar nog geen natuurwaarden aanwezig zijn, te benutten.

Dhr. **Den Hollander** spreekt in namens VEI NH, een organisatie van 80 energiecoöperaties, die zich inzet ten behoeve van de 10.000 leden in Noord-Holland om de energietransitie versneld vorm te geven maar wel zodanig dat het altijd in het voordeel van het mkb en huishoudens is. Men is blij dat onder andere de provincie serieus aan de slag is gegaan met de energietransitie. Wel is een aantal verbeterpunten (8) in de toegestuurde brief aangemeld, waarvan er 2 worden toegelicht. Overigens wordt verzocht om de 8 verbeterpunten over te nemen. De term 50% lokaal eigendom: van de 30 RES-regio's in Nederland heeft alleen Noord-Holland-Noord dit streven uit het Klimaatakkoord niet opgenomen in de lokale concept-RES. Verzocht wordt deze misser te herstellen en een paragraaf toe te voegen en het 50% lokaal eigendom in het beleid op te nemen, zowel voor NHN als voor NHZ. Met name in Noord-Holland-Noord is de afgelopen maanden een terugtrekkende beweging zichtbaar bij de gemeenten aldaar, maar dat kan niet de bedoeling zijn. Er wordt in de RES'en vanuit gegaan dat er zonnepanelen kunnen worden aangelegd op grote daken en parkeerterreinen, deze mogelijkheid is al in de berekeningen verwerkt. Hopelijk bewaken PS de ambities van het klimaatakkoord in de RES'en. Voorgesteld wordt om een tekst op te nemen waarin wordt gesteld dat het uitsluiten van hele sectoren, zoals met de term 'landbouwgrond' echt niet de bedoeling is. In de regio's dienen participatietrajecten gestart te worden samen met bewoners en agrariërs en bedrijven om uit te zoeken welke kansen er zijn en op welke plaatsen geen windmolens en zonnepanelen moeten komen. Op deze wijze neemt de lokale omgeving zelf de besluiten en dat zal tot minder weerstand leiden.

Mw. **Gielen** (GL) vraagt of het borgen van beleid gemeentelijk of provinciaal beleid betreft.

Dhr. **Den Hollander** ziet bij de gemeenten zeker kansen, daarvan zijn al vele voorbeelden te melden, maar voor de provincies is dat nog niet uitgezocht. Maar waar een wil is, is een weg.

Mw. **Dekker** (CDA) is blij met de suggestie die zij meeneemt ter bespreking in de fractie.

Dhr. **Smaling** (SP) leest in de media dat in de drie noordelijke provincies nauwelijks sprake is van mede-eigenaarschap. De provincie kan dat niet afdwingen, want die gaat alleen over de ruimtelijke inpassing.

Dhr. **Den Hollander** heeft als energiecorporatie al vaak lokaal eigendom gerealiseerd, maar niet via provinciaal beleid. Daarom wordt verzocht om dit vast te leggen in het lokale beleid en de RES.

Dhr. **Klein** (CU) vraagt of er een risico ontstaat op vertraging van het proces door het mogelijk maken van lokaal eigendom.

Dhr. **Den Hollander** meldt dat het tegendeel waar is, wanneer vanaf het begin participatieve processen opgezet worden die leiden tot 50% mede-eigendom, want er worden daardoor minder bezwaren ingediend. Hij zou het op prijs stellen als de provincie zich hiervoor inzet.

Dhr. **Buitendijk** spreekt in op persoonlijke titel. Volgende week verschijnt het rapport van Deltares – waaraan spreker heeft meegewerkt – van het onderzoek van de ecologie en de N2000-instandhoudingsdoelen. De resultaten zijn zeer positief, hoewel het rapport nog niet openbaar is. Alle aanwezigen bij een eerdere presentatie waren blij verrast met de ecologische resultaten, het planconcept en financieringsmogelijkheden, hoewel er veel vragen over procedures en financiën leefden. Het plan omvat een aantal natuureilanden en een aantal zonne-eilanden 1 km uit de kust

van de Wieringermeerdijk. De grootte van het project noodzaakt tot een ministerieel besluit. Het project voorziet in slechts 3,5% van het wateroppervlak en bevat 4.000 ha van eilanden en zonne-atollen, waarvan 1.350 ha zonneatollen. Er is – wetenschappelijk onderbouwd – geen sprake van ecologische schade. Het project leidt in een keer tot een opbrengst van 20% van het gehele vermogen aan zonne-energie in Nederland. Deze grote schaal biedt ruimte aan grote investeerders en RWS heeft al toegezegd dit mee te nemen bij het scenario Wieringerhoek. De grond is eigendom van het Rijk en de pachtopbrengsten van honderden miljoenen euro kunnen worden gebruikt om natuur te realiseren en te financieren, maar hierbij is ook de hulp van de provincie nodig.

Dhr. **Smaling** (SP) vraagt of het gaat om work in progress of dat de plannen al klaar liggen.

Dhr. **Buitendijk** meldt dat er binnen een maand een concreet voorstel voorligt want men wil niet wachten op de RES 1.0. Als dergelijke grote projecten in 2025 worden gerealiseerd met voldoende bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak, dan heeft het ministerie EZ toegezegd het plan mee te willen nemen in een ministeriële beschikking.

Mw. **Dekker** (CDA) vraagt wat Medemblik ervan vindt om deel uit te maken van het project Wieringerhoek.

Dhr. **Buitendijk** antwoordt dat de gemeenteraad hiervoor een amendement heeft aangenomen, want de raad is voorstander van het realiseren van het plan. Maar een dergelijk plan kan alleen gerealiseerd worden met voldoende maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak in de regio.

Dhr. **Klein** (CU) constateert dat de IJsselmeer als N2000-gebied is aangewezen hetgeen betekent dat er geen mogelijkheden zijn.

Dhr. **Buitendijk** meldt dat Deltares en ecologen positief zijn vanwege de versterking van de N2000-instandhoudingsdoelen en de positieve effecten op het vis- en vogelgebied. Voor dit gebied geldt een vogelrichtlijn en niet een habitatrichtlijn.

Dhr. **Dekker** (FvD) vraagt of er elders al iets van een dergelijke omvang is gerealiseerd.

Dhr. **Buitendijk** antwoordt dat het om een geheel nieuwe toepassing met atollen gaat.

Dhr. **Van Gilse** (VVD) vraagt naar de verwachte doorlooptijd.

Dhr. **Buitendijk** meldt dat EZ de aansturing op zich moet nemen maar dat gebeurt alleen wanneer er voldoende steun is van provincies en gemeenten en voldoende maatschappelijk draagvlak in de regio. Een dergelijk project duurt zeker een jaar of 5 en TenneT zal een nieuwe 380 KV-leiding moeten aanleggen. De besluitvorming is een complexer proces dan bij een klein project, maar alles valt of staat met de bestuurlijke en maatschappelijke steun.

Dhr. **Akkerman** spreekt in namens de Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland en de participatiecoalitie van het bedrijfsleven, natuurorganisaties en energiecoöperaties. Er wordt vandaag ingezoomd op het bedrijfsleven en landschap en natuur. In de RES zit een aantal zoekgebieden en een positief Bod voor NHN, maar de provincie moet nu echt aan de bak, want diverse gemeenten in met name NHN willen een aantal zoekgebieden uitsluiten en de deur dichtgooien voor het vervolg naar de RES 2.0. Daarom is de inzet van de provincie noodzakelijk om te garanderen dat er

voldoende zoekgebieden overblijven dient de provincie met de gemeenten in gesprek te gaan over de nu uitgesloten zoekgebieden. Het bedrijfsleven roept op tot verbreding van de RES met de toevoeging van extra energieopwekking op bedrijventerreinen. Nu krijgt innovatie onvoldoende kans in de RES terwijl het Noord-Hollandse bedrijfsleven hier veel voor kan betekenen. Het alternatieve plan voor de RES is aangeboden aan de gedeputeerde en die heeft hier positief op gereageerd.

Dhr. **Klein** (CU) benadrukt dat de RES juist uitgaat van extra energieopwekking. Hoe kijkt dhr. Akkerman hiernaar?

Dhr. **Akkerman** vindt het ook belangrijk om aan de slag te gaan met extra opwekkingsmogelijkheden, maar tijdens inspraakavonden is gebleken dat bedrijven en burgers ook verwachten dat zij aanvullende ideeën kunnen aandragen voor energiebesparing en het betrekken van het bedrijfsleven hierbij. Dat moet heel duidelijk in de communicatie naar voren gebracht worden.

Mw. **Dekker** (CDA) is blij met het pleidooi voor innovatie.

Dhr. **Kanik** (D66) vraagt hoe de innovatie verder kan worden geïmplementeerd. De RES wordt tweejaarlijks vastgesteld, daarin kunnen in feite actuele innovatieve ideeën worden meegenomen.

Dhr. **Akkerman** heeft een voorkeur voor het opnemen van innovatie in de RES in de vorm van een stimuleringsprogramma voor bedrijven om nog slimmere methoden te bedenken. Op deze wijze worden de bedrijven intensief betrokken bij het proces. Hierin zou verder geïnvesteerd moeten worden.

Dhr. **Hollebeek** (PvdD) vraagt een reactie op de stelling dat NHN al een belangrijk deel van de puzzel voor zijn rekening neemt.

Dhr. **Akkerman** is het hiermee eens en dat wordt gewaardeerd, maar NHN is landschappelijk gezien een prima concentratielocatie voor windmolens, dat blijkt ook uit de Omgevingsverordening van de provincie. Hij stelt voor de burgers mee te laten profiteren van de opbrengsten van de windmolens.

Dhr. **Hollebeek** (PvdD) constateert dat er grote verschillen bestaan tussen de meningen van betrokkenen uit het veld over concentratiegebieden voor windmolens.

Dhr. **Akkerman** heeft een voorkeur voor concentratie op plaatsen waar nu ook al windmolens staan, want de impact op de openheid van de natuur en het water en de N2000-status van het IJsselmeer is groot.

*Eerste termijn*

Dhr. **Kanik** (D66) geeft complimenten voor het RES-proces. Hij ziet de voordracht voor de concept-RES als een goede start die verder doorontwikkeld moet worden naar de RES 2.0. Burgerparticipatie heeft een grote rol gespeeld, want de RES is van onderop tot stand gekomen. Daarom moet voldoende tijd worden geboden aan gemeenten om de burgerparticipatie naar eigen inzicht te kunnen inrichten. Het baart zorgen dat gemeenten aangeven dat niet alle burgerparticipatietrajecten volledig zijn afgerond bij het vaststellen van de RES 1.0. Hoe denken GS hierover? D66 overweegt een motie in te dienen om een zorgvuldig participatietraject te waarborgen. Er dient een integrale

benadering in de RES 1.0 te worden geïmplementeerd zodat er straks goede keuzes kunnen worden gemaakt, want er kunnen geen losse besluiten worden genomen over sectoraal energiebeleid als er te weinig zicht is op de effecten en samenhang met andere sectorale beleidsthema's. De aanbevelingen van het rapport van de commissie MER dienen overgenomen te worden, er wordt bijvoorbeeld een nadere verkenning geadviseerd op landschap, leefbaarheid en natuur. Hiervoor wordt wellicht een motie ingediend. Hoe denken GS over het eventueel toevoegen van mobiliteit, wonen en klimaatadaptatie? Bod en RES 1.0: GL had een voorkeur voor een totaalplaatje waarin de ratio van zon en wind van 2 regio's inzichtelijk is gemaakt, want er moet een goede balans gerealiseerd worden. Hiervoor wordt een motie overwogen. GS worden verzocht een leidende en verbindende rol op zich te nemen bij de afstemming tussen de verschillende regio's langs de randen van de provincie en hierover opnieuw in overleg te gaan met de provincies Utrecht en Zuid-Holland. Ook op en rond het IJsselmeer zou een regierol voor Noord-Holland niet misstaan. Waarom is nog niet bekend welke grondposities de provincie bezit in de aangegeven zoekgebieden? In welke vorm wordt de verdeling van de verantwoordelijkheden van gemeente en provincie in de RES 1.0 verwerkt? Alle zoekgebieden die aangegeven zijn, moeten worden onderzocht, mede om de participatie zoveel mogelijk ruimte te geven.

Dhr. **Smaling** (SP) verwijst naar het landelijke beleid van D66 waarin D66 aangeeft dat er eigenlijk moet worden afgezien van wind en zonneweiden op land en dat de prioriteit moet worden gelegd bij wind op zee en zonnedaken. Ruimtelijke planvorming moet in eerste instantie op Rijksniveau tot stand komen waarna er eventueel afgeschaald kan worden. Hoe staat D66 Noord-Holland hier tegenover?

Dhr. **Kanik** (D66) meldt dat deze opmerkingen geen betrekking hadden op de RES, maar het betekent wel dat er serieus werk gemaakt moet worden van de RES. De Rijksoverheid is bang dat overal tegenstand ontstaat en dat niemand wil meewerken. Daarom vindt hij het belangrijk een goed provinciaal Bod neer te leggen zodat de Rijksoverheid niet hoeft in te grijpen.

Mw. **De Vries** (PvdA) is blij met het mooie Bod met alle mogelijke zoeklocaties, maar hiervan zullen er afvallen en er zullen er worden toegevoegd. Is dit Bod realistisch en haalbaar of wordt het hoger of lager? Wind op land beleid: wat is in de RES 1.0 wel en niet mogelijk voor windmolens? Dat is voor de burgers nog niet duidelijk. Financiële participatie: de ambitie in het Klimaatakkoord is 50% mede-eigendom, dat is heel belangrijk voor het draagvlak en ook de mensen met een kleine beurs moeten mee kunnen doen. In de concept-RES'en komt hier weinig over terug. Hoe wordt deze ambitie in de RES 1.0 gestalte gegeven? Ruimtebeslag: is er naast andere opgaven zoals woningbouw en landbouw, voldoende ruimte om de beoogde energietransitie inclusief de benodigde infrastructuur te realiseren? In de Omgevingsverordening worden diverse claims voor woningbouw gelegd. Hoe blijft de RES leidend met het oog op alle woningbouwplannen van gemeenten? Wordt de Omgevingsverordening aangepast aan de RES 1.0 en worden de nu genoemde zoekgebieden niet anders ingevuld? Draagvlak: is de invulling hiervan gelijk aan die van de Omgevingsverordening, namelijk dat wanneer gemeenten verzoeken voor een aanwijzing indienen, verondersteld wordt dat er voldoende draagvlak bij de burgers is? Hoe wordt gekeken naar burgerinitiatieven in wijken terwijl de gemeenteraad andere plannen heeft voor die locaties? Is de energietransitie dan leidend? Betaalbaarheid: er moet nog veel gebeuren aan de energie-infrastructuur. Worden de lasten evenredig verdeeld? Dragen grote energieslurpers naar evenredigheid bij? In het klimaatakkoord wordt uitgegaan van woonlasten-neutraal, maar hoe kan dit worden bereikt? De contouren van Schiphol werken ernstig belemmerend voor de energietransitie zoals in de Haarlemmermeer en Aalsmeer. Wordt dit in nationaal verband besproken? Aanpassing regelgeving om de energietransitie

mogelijk te maken: wat is de stand van zaken van het overleg met het Rijk om de belemmeringen voor de netbeheerders weg te nemen? Hoe blijven PS betrokken bij het proces RES 1.0? Het is belangrijk dat een goede balans wordt gezocht tussen wind en zonne-energie, ook met het oog op de leveringszekerheid. De opwekking moet kostenefficiënt zijn, dus bij voorkeur worden locaties benut waar al de nodige infrastructuur ligt. GS worden opgeroepen de regierol op zich te nemen als gemeenten problemen ervaren met buurgemeenten en/of buurprovincies. De energietransitie moet zodanig worden ingepast dat de leefbaarheid gegarandeerd blijft.

Dhr. **Klein** (CU) vraagt – hoewel dit eigenlijk in eerste instantie een gemeentelijke aangelegenheid is – hoe ervoor gezorgd wordt dat niet alleen organisaties maar dat ook elke inwoner op de hoogte is van de plannen voor hun omgeving. Financiële participatie dient ook in de RES NHN terechtgekomen. Wat heeft de stuurgroep hiermee gedaan? GS zullen op basis van het Bod vroegtijdig kenbaar maken in welke gebieden er strijdigheid met het provinciale regiem bestaat. Wanneer gebeurt dit en is dat op tijd? De concept-RES sluit grotendeels aan bij de provinciale uitgangspunten en er worden veel adviezen van PARC overgenomen. Het is nu beter om top-down te beoordelen welke structuren belangrijk zijn. Hoe wordt dit gegarandeerd? Wellicht is provinciale regie in het vervolgproces aan te bevelen. Hoe is het mogelijk dat enerzijds al vanaf oktober parallel wordt gewerkt met het zetten van de eerste stappen in de nadere concretisering terwijl anderzijds de vragen over ruimtelijke samenhang passend bij de provinciale beschermingsregiems nog beantwoord moeten worden.

Mw. **Gielen** (GL) constateert dat een aantal zoekgebieden nu al wordt uitgesloten, maar het Bod richting RES 1.0 moet wel gewaarborgd blijven. Hoe kijken GS hiernaar zoals vanuit de regiegroepen? Integraliteit klimaatbeleid: hiervoor is een motie aangenomen van de PvdD. Hoe worden koppelkansen meegenomen in de zoekgebieden? De RES'en bieden veel kansen, daarom wordt de inzet van iedereen die betrokken is bij energiecoöperaties en buurtprojecten, zeer gewaardeerd. Wat is de voortgang van het delen van de kennis van het Servicepunt Duurzame Energie met initiatieven van burgers? Het is belangrijk dat de provincie helderheid biedt over de strijdigheid van de zoekgebieden van de RES die raken aan beschermingsregiems met bepaalde restricties in de Omgevingsverordening. Hier zou in de communicatie specifiek aandacht aan worden besteed. Welke rol kan de provincie spelen bij de financiële participatie? Hoe is het overleg met Friesland en Flevoland – zoals toegezegd door de gedeputeerde – te dien aanzien verlopen en wat is het resultaat? Het mag niet alleen een energietransitie zijn, het moet ook een sociale transitie zijn. De nabijheid van de natuur moet niet vergeten worden, misschien bestaan er kansen om een nieuw energielandschap vorm te geven. GS hebben voorgesteld kaders op te stellen voor deze situaties vooral om willekeur te voorkomen. Wat is er nodig om de combinatie van natuur en duurzame energie te laten slagen zonder dat de biodiversiteit wordt aangetast? Ook moeten hierbij de koppelkansen worden benut. Er kan bijvoorbeeld een gedragscode met kerncriteria opgesteld worden voor duurzame energie in de natuur. Momenteel raken verschillende zoekgebieden aan beschermingsregiems en deze combinatie van duurzame energie en restricties roept vragen op. Hoe beoordelen GS de kansen voor een project voor het vervangen van bestaande windmolens door meer moderne windmolens?

Dhr. **Kanik** (D66) meldt dat een van de adviezen van de commissie MER ziet op een plantoets of beoordeling op globaal planniveau van de gevolgen van wind- en zonneparken nabij N2000-gebieden. Ondersteunt GL dit advies?

Mw. **Gielen** (GL) is hier zeker voorstander van. Het proces laat zien dat het wel kan, dat de energietransitie kansrijk is.

Dhr. **Dekker** (FvD) constateert dat het klimaatdictaat van belanghebbenden en begunstigden – en niet het Klimaatakkoord – van 2019 de basis vormt van de RES'en. De kernenergiesector zat niet aan tafel en ook de burgers die alle kosten moeten betalen, niet.

Dhr. **Klein** (CU) constateert dat het Klimaatakkoord democratisch is vastgesteld door een grote meerderheid van de Tweede Kamer. Daar heeft de stem van de burger toch een rol gespeeld?

Dhr. **Dekker** (FvD) antwoordt dat dit majeure onderwerp geen rol heeft gespeeld in de nationale verkiezingen. Dat is kwalijk want hierdoor zijn grote beleidswijzigingen doorgevoerd waarover de burger niet is geconsulteerd. Dit dictaat betekent dat in 2030 in Nederlands minstens 49% minder CO2 en in 2050 95% minder geproduceerd mag worden. Dit kost vele honderden miljarden en leidt slechts tot een beperking van de verwachte temperatuurstijging van 0,00007 graden C, op voorwaarde dat ook de andere landen zich houden aan de afspraken van Parijs. De Nederlandse bijdrage telt op tot in totaal 0,00005 graden C van de verwachte temperatuurstijging in 2050. In 30 energieregio's van de provincie moet in 2030 minstens 35 Terra Wattuur (TWh) met windturbines en zonneakkers op land of met biomassa opgewekt worden, maar van biomassa telt de CO2-productie niet mee, zo wordt in het algemeen gesteld. Windturbines en zonneakkers produceren bovendien wiebelstroom waardoor leveringszekerheid ontbreekt, daarom is er altijd een bijdrage van fossiele brandstoffen nodig. FvD is nu gedwongen om mee te denken over de energietransitie, terwijl men deze zinloos en rampzalig vindt. Windturbines op land zijn het ergste, zij veroorzaken veel overlast en zijn schadelijk voor de natuur, daarom moeten deze turbines waar mogelijk voorkomen worden. Zonneakkers zijn iets minder erg, maar deze leveren nog minder stroom dan turbines en er zijn veel akkers voor nodig. Zonnepanelen en windturbines zijn nooit meer dan een back-up voorziening voor de fossiele brandstoffen, daarom is dit onvoldoende om de CO2 te verminderen. De ateliers die zijn georganiseerd voor burgerparticipatie, suggereren een breed draagvlak onder burgers, maar er was geen sprake van een serieuze volwassen benadering en de ateliers waren enkel informatieverstrekkend. De meeste burgers zeggen 'not in my backyard' tenzij er economisch voordeel wordt bereikt. Grondeigenaren daarentegen zijn enthousiast vanwege het profijtbeginsel en de compensatiemogelijkheden voor het beschikbaar stellen van hun grond. De nadelen worden door alle burgers gedragen, de financiële voordelen gelden slechts voor enkelen. Het binnenhalen van energie slurpende datacenters in de provincie vormt een extra dimensie, deze techreuzen hebben vaak een voorkeur voor groene stroom, dus dat leidt ertoe dat straks de windmolens voornamelijk draaien om deze datacenters van energie te voorzien, terwijl zij niet meebetalen aan de kosten. Het principe om huizen van het gas af te halen, is niet succesvol gebleken, onder andere vanwege de hoge kosten voor de eigenaren en de opwaartse druk op de energieproductie. De omvang van de natuurschade aan de Noordzee door de grootschalige aanleg en exploitatie van honderden gigantische windturbines is nog onduidelijk. De samenloop van de Omgevingswet met de zoekgebieden in de RES stemt droevig, want er blijft nauwelijks ruimte over voor het bouwen van nieuwe woningen, mede door de gevolgen van de Omgevingsverordening. Op deze manier loopt men allemaal vast. De enig begaanbare route lijkt de omarming van kernenergie en landelijk ontstaat hier steeds meer steun voor, ook namens de VVD, CDA en zelfs D66.

Dhr. **Kanik** (D66) merkt op dat D66 landelijk gezien minder sterk oordeelt over kernenergie als de VVD. Kernenergie kan geen vervanging zijn voor de RES, want het is onmogelijk om binnen 10 jaar met kernenergie de doelen van Parijs te halen.

Dhr. **Dekker** (FvD) antwoordt dat men voorlopig met gas door kan gaan, zeker in de overgangsfase van de transitie van fossiele naar andere energiebronnen. Gas is een relatief schone brandstof, die bij meerdere producenten aangekocht kan worden want er is genoeg gas beschikbaar op de wereld. Wind en zon kunnen niet voorzien in de behoefte van het land en deze bronnen kunnen altijd uitvallen. FvD zal op korte termijn een discussienota indienen over de mogelijkheden van kernenergie in Noord-Holland, teneinde de discussie over de lange termijn te kunnen voeren, dit met het oog op het voornemen van het plaatsen van grootschalige windturbines en zonnepanelen in combinatie met de grote woningbehoefte in de provincie. Voorlopig kan worden doorgegaan met het gebruik van gas. Het verplaatsen van Schiphol naar zee levert veel ruimte op, zowel op land als economisch omdat de luchtvaart verder kan groeien.

Dhr. **Kaptheijns** (PVV) constateert dat GS in antwoord op de technische vragen benadrukken dat er voldoende draagvlak bestaat voor een RES omdat gemeenten en waterschappen instemmen, aangezien zij bij uitstek weten wat er leeft en zij een integrale afweging moeten maken. Echter, bij vraag 14 geeft de gedeputeerde aan dat er vooralsnog geen draagvlakonderzoeken bekend zijn behoudens een onderzoek van Amsterdam naar het draagvlak voor een aantal zoekgebieden. Vier jaar geleden vormden de RES'en geen onderdeel van de gemeenteraadsverkiezingen en er zijn genoeg voorbeelden te noemen waarin het erop lijkt dat draagvlak in de gemeenteraad niet overeenkomt met het draagvlak bij de burgers. Draagvlak is essentieel voor de beleidsplannen, daarom verzoekt de PVV aan GS om grootschalige draagvlakonderzoeken uit te gaan voeren. GS geven aan dat er geen onderscheid wordt gemaakt tussen hoog en laag frequent geluid, maar dat de overheid strengere eisen kan stellen. Er zijn ook geen lopende onderzoeken naar laag frequent geluid van windturbines bekend. Welke rol kan en wil het college spelen om standaardonderzoek naar laag frequent geluid te stimuleren? In Drenthe proberen bewoners civielrechtelijk windparken tegen te houden. De basis voor deze stap is een recente uitspraak van het Europese Hof over een Vlaams windpark dat stelt dat vooraf een toets van de milieueffecten van geluidsnormen had moeten plaatsvinden. Hiermee wordt een bom gelegd onder de vergunningverlening voor de Nederlandse windparken. De verplichte milieubescherming is daarom een wassen neus. Wordt rekening gehouden met de mogelijke uitkomst van deze procedure en overwegen GS alternatieve scenario's? De PVV is overigens van mening dat kernenergie een veel betere oplossing is. Er worden elders Small Nuclear Reactors (SNR) ontwikkeld die mogelijk in 2029 al in gebruik kunnen worden genomen en gezien alle ontwikkelingen, is het mogelijk dat deze zelfs nog eerder operationeel zijn. Daarom was men blij dat de Tweede Kamer op 17 september jl. een motie heeft aangenomen waarin het kabinet wordt verzocht een marktconsultatie te doen over onder welke voorwaarden marktpartijen bereid zijn om te investeren in kerncentrales in Nederland. Onderzoekers stellen dat atoomstroom niet duurder is dan elektriciteit uit windparken en zonnepanelen, mits alle kosten op gelijkwaardige basis worden meegenomen.

Dhr. **Kanik** (D66) voert een aantal onjuistheden en verouderde data aan die in het rapport dat zojuist is genoemd, vermeld zijn. Omdat de resultaten niet juist worden weergegeven, is kernenergie in Nederland duurder dan elektriciteit uit zon en wind. Vindt de PVV het juist om deze kosten door te belasten aan burgers?

Dhr. **Kaptheijns** (PVV) antwoordt dat juist D66 de partij is die de burgers extra belast. Een aantal deskundigen geven aan dat binnen 6 tot 8 jaar een kerncentrale kan worden gerealiseerd. Hoe kijken GS naar deze motie in het licht van de RES? Is het daarom niet verstandig om richting 2030 na te

denken over de inzet van kernenergie? Hoe kijken de collega's van de VVD en CDA naar de aangenomen motie met het oog op de energietransitie in de provincie?

Dhr. **Hollebeek** (PvdD) constateert dat de RES'en onvoldoende zijn om de klimaatdoelen van Parijs te halen en om het scenario van 1,5 graad minder te realiseren. Daarom wordt gepleit om meer actie te nemen en meer ambitie in de RES'en op te nemen, zodat per RES-regio net zoveel energie wordt bespaard als dat er wordt opgewekt. Hiervoor is een significante bijdrage van de industrie noodzakelijk. Energiebesparing moet dus onderdeel van de RES worden en de provincie moet bij het Rijk blijven aandringen op meer actie. De vastgestelde doelen in de RES'en moeten gehaald worden en korte termijn schijnoplossingen zoals biomassa, moeten vermeden worden. Burgers moeten kunnen profiteren van de energietransitie en de meest kwetsbaren mogen niet buiten de boot vallen, want uit onderzoek blijkt dat zij nota bene het grootste deel van de energietransitie moeten betalen. Meer lokaal eigendom lijkt niet tot vertraging te leiden, maar als dat wel zo is, dan moet dat gewoon geaccepteerd worden, want dat is van belang voor het draagvlak. Hoe kunnen het lokale eigendom en meer draagvlak gestimuleerd worden? Afgezien van de opgave moet er een grote rol ingebouwd worden voor discussies over de zoekgebieden voor wind en zon. Het gebrek aan onderscheid tussen grootschalige en kleinschalige BPL in de Omgevingsverordening speelt de grootste rol bij het zoeken naar locaties voor duurzame energie. Duidelijkheid hierover kan productief werken. Windmolens op belangrijke vogelroutes moeten vermeden worden. Het tijdelijk stilzetten van de wieken heeft geen zin, omdat de route langs de Noordzeekust het gehele jaar gebruikt wordt. Uit een Noors onderzoek blijkt dat vogelsterfte door windmolens met 70% afneemt wanneer een zwarte streep op de wieken wordt aangebracht of wanneer een van de wieken zwart wordt gemaakt. De provincie Groningen pakt deze mogelijkheid al op, verzocht wordt om een dergelijke pilot ook in Noord-Holland te starten. Er zullen in de PS-vergadering diverse moties worden ingediend.

Dhr. **Dekker** (FvD) veronderstelt dat ook de PvdD ervan op de hoogte is dat meer windturbines en zonneakkers ten koste gaan van de natuur. Hoe denkt de PvdD over kernenergie?

Dhr. **Hollebeek** (PvdD) is ervan op de hoogte dat wind en zon invloed hebben op de natuur, maar op dit moment is wind en zonne-energie nog steeds noodzakelijk om de transitie gestalte te geven, maar wanneer het kernenergieafvalprobleem ooit wordt opgelost, dan is men bereid om hierover mee te denken.

Dhr. **Van Gilse** (VVD) hoopt dat de wensen en bedenkingen van gemeenteraden op de RES'en zoveel mogelijk worden meegenomen, evenals de waardevolle inbreng van diverse organisaties. De meeste zoekgebieden overlappen met de Stelling van Amsterdam, BPL en NNN. GS zullen bepaalde afwegingen maken en zij willen extra ruimte bieden, maar het college van Rijksadviseurs en de provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit adviseren juist geen windmolens en zonneweides in cultuurlandschappen en natuurgebieden te plaatsen, zoals in het Geingebied. Hoe kijken GS hiernaar? Hoe is omgegaan met de coördinatie van activiteiten in grensgebieden met andere provincies? Draagvlak is cruciaal en GS zijn trots op de participatie van 3.000 inwoners, maar dat is slechts 0,1% van alle inwoners. De RES-regio's zijn geen democratische organen, daarom moeten gemeenten alle ruimte krijgen voor burgerparticipatie, discussie en amendering van de RES 1.0. Kunnen GS hierin voorzien? Naast gedeeld eigendom moet een royale planschadevergoeding worden toegekend. Dit verhoogt de geloofwaardigheid van het proces, evenals het draagvlak. Waarom zijn er bestuurlijk zoekgebieden toegevoegd? Het was toch een bottom-up proces? De VVD is bij met de minimale afstand van 600 m van windmolens tot woningen. Dit zal veel onrust wegnemen. Het RES-proces wordt ervaren als een knellend keurslijf, dat leidt tot een suboptimaal resultaat en

overwaardering van wind en zon, die beide nooit een definitieve oplossing kunnen bieden en veel nadelen kennen. Deze vormen voorzien overigens in niet meer dan 3% van het totale huidige energieverbruik. De VVD heeft steeds gehamerd op verbreding van het proces, waartoe de provincie Zuid-Holland reeds heeft besloten, want met wind en zon alleen worden de klimaatdoelen nooit gehaald. In de startnotitie Noord-Holland Zuid staat vermeld dat deze regio in de RES nadrukkelijk kiest voor andersoortige energieplannen, zoals innovaties en het aanjagen van de waterstofeconomie en waar mogelijk op te schalen. Er is tevens bij de startnotities een VVD-motie aangenomen voor verbreding naar innovatie duurzame energiesoorten, zoals aquathermie en getijdenstroom. Wat is hiervan in de RES terechtgekomen? In de totaal 518 pagina's van beide RES'en gaat het alleen over wind en zon op land. Een pagina is gewijd aan kernenergie en een alinea aan waterstof. Waterstof (blauw en op langere termijn groen) en geothermie zijn veelbelovende technieken zeker in vergelijking met de wiebelstroom van wind en zon. De VVD is niet tegen windmolens, maar wel tegen de eenzijdige focus op zon en wind op land.

Dhr. **Kanik** (D66) vraagt of de VVD zijn handen aftrekt van de RES.

Dhr. **Van Gilse** (VVD) heeft zeker niet deze bedoeling, maar heeft met de motie zo snel mogelijk een verbreding van (innovatieve) energietechnieken voorgesteld omdat men het enkel met zon en wind op land niet gaat redden.

Dhr. **Dekker** (FvD) vraagt naar de mening van de VVD over de mogelijkheid van kernenergie.

Dhr. **Van Gilse** (VVD) is zeker bereid om mee te denken en heeft ook landelijk het initiatief genomen om een motie in de Tweede Kamer in te dienen. Er bestaat momenteel een wirwar van regelingen en fondsen, maar er wordt geen inzage gegeven in de stand van de andere energietechnieken zoals bij wind en zon wel het geval is. De VVD wil graag tijdig bij RES 1.0 over een overzicht kunnen beschikken zodat bij de actualisatie van de RES'en andere energietechnieken kunnen worden ingezet. Deskundigen concluderen wereldwijd dat kernenergie nodig is om de klimaatdoelen te halen en dat is zeker betaalbaar. Het voorkomt dat het gehele landschap wordt geïndustrialiseerd. Hoe denken GS hierover? Aardgas moet voorlopig beschikbaar blijven in de transitieperiode, want het verduurzamen van oudere woningen is nauwelijks betaalbaar in de praktijk. Het huidige gasnet is cruciaal en moet vooral functionerend gehouden worden.

Dhr. **Smaling** (SP) vraagt een toelichting van GS op de huidige stand van zaken en op de ontwikkelingen, zoals de afstand van 600 m tot woningen en solitaire windmolens en waterstof, aqua en geothermie als vervanger van een aantal onzalige plannen in de RES'en. Hoe reageren GS op de plannen van dhr. Buitendijk? Er komen 4 punten aan de orde: participatie, datacentra, mede-eigenaarschap en grensconflicten. Participatie is al vaak besproken en hierover is een motie aangenomen op 30 september 2019. Veel participatie vindt plaats in de vorm van ontwerpateliers en virtuele bustours waar vaak dezelfde mensen aanwezig zijn die vaak belanghebbende zijn bij de ontwikkelingen (inhoudelijk en/of financieel). Er zijn maar 3.000 mensen bij betrokken geweest, slechts 0,1% van alle bewoners. Dat is te weinig om te kunnen spreken van 'draagvlak'. In de Omgevingsverordening moet opgenomen worden dat participatie in een vaste vorm moet plaatsvinden, dat is gewoon mogelijk, want de provincie kan besluiten om initiatiefnemers te dwingen om een bepaalde vorm van participatie aan te bieden. Nu kan een ontwikkelaar een folder in de bus gooien en wanneer de gemeente hiermee akkoord gaat, dan heeft hij voldaan aan de participatievoorschriften. Zeeland en Friesland hebben wel op vrij succesvolle wijze de participatie op andere wijze vorm kunnen geven. Kunnen GS nagaan hoe dit proces in deze 2 provincies en andere

provincies is verlopen, bijvoorbeeld in IPO-verband? Voldoet deze benadering aan het verdrag van Aarhus waarin burgers een aantal rechten op informatie worden toegekend en toegang tot de rechter bij ingrijpende milieu gerelateerde activiteiten? Bij uitbreiding van de aantallen datacentra in de provincie, beweegt het Bod dan mee naar boven wanneer daarvoor extra honderden hele grote windturbines nodig zijn? Dat zou ondenkbaar zijn, mede omdat zij als eerste in aanmerking willen komen voor de duurzaam opgewekte stroom. 50% mede-eigenaarschap is nog te veel window dressing want de provincie heeft geen middelen om dit af te dwingen, daarvoor zou de wet moeten worden aangepast. De lasten en lusten moeten in ieder geval gelijk verdeeld worden. Grensconflicten met name met Utrecht: de vraag is of de gedeputeerde heeft gesproken met zijn collega's in Utrecht met het oog op het feit dat er aan beide kanten veel zoekgebieden zijn ingepland, onder andere vlakbij de Stelling van Amsterdam.

Mw. **Dekker** (CDA) vindt het goed dat met de concept-RES'en uitvoering wordt gegeven aan het Klimaatakkoord. Hierin wordt conform het Klimaatakkoord vooral gekeken naar wind en zon, maar ook moeten energiebesparing, steun voor innovatieve technieken (opslag van CO2) en een moderne vorm van kernenergie worden overwogen. Er worden drie zorgpunten toegelicht. Tot nu toe is te weinig onderbouwd wat de effecten van de wind- en zonprojecten zijn qua ecologie en leefbaarheid in termen van euro per gemeten ton equivalent, dus een kostenbatenberekening is van groot belang om de politieke afweging te kunnen maken over de projecten. Wind en zon leveren – ook volgens IPCC – te weinig energie op om de klimaatdoelen te halen, daarom moet ook gefocust worden op andere technieken zoals CO2-opslag en moderne vormen van kernenergie. De daadwerkelijke betrokkenheid van gemeenteraden, bewoners en maatschappelijke organisaties ontbreekt vooralsnog omdat de plannen nog vrij vaag zijn en de consequenties nog niet duidelijk. De vele protesten tegen de zoekgebieden wind en zon wijzen overduidelijk op onvoldoende draagvlak. Gemeenten mogen niet verstrikt raken in het energienet.

Gedeputeerde **Stigter** reageert als volgt op de eerste termijn van de commissie RWK. De energietransitie is heel belangrijk, maar de weerstand tegen bepaalde locaties en windenergie in het algemeen vormt de kern van de discussie. Bijna iedereen vindt de transitie belangrijk, maar het schuurt bij deze nieuwe opgave die de leefomgeving van mensen beïnvloedt. Het is een grote uitdaging, maar het is geen gemakkelijke opdracht. Daarom is vanaf het begin ingezet op draagvlak en een proces bottom-up, waarbij provincies, gemeenten, waterschappen, maatschappelijke organisaties en burgers en inwoners het proces hebben georganiseerd. Nu staat men op het punt dat er conceptzoekgebieden zijn aangewezen, waarbij maar 3.000 burgers betrokken zijn geweest. De aangewezen gebieden leiden tot minder draagvlak en men wordt geconfronteerd met de natuurbeschermingsregiems. Dat is ook acceptabel aangezien het nog om een concept-RES gaat. Het proces ontwikkelt zich nu richting top-down hetgeen heeft geleid tot verschillende aanpakken in de regio's. De provincie moet meer gaan focussen op de ruimtelijke samenhang en het inbrengen van bovenlokale elementen, zoals de netinfrastructuur, maar wel op basis van wederkerigheid en gelijkwaardigheid. Hij is gematigd tevreden over de 2 RES'en en het Bod die er nu liggen. Het Bod sluit aan bij de verwachtingen, het correspondeert met het elektriciteitsverbruik van de inwoners. Hij is trots op het proces dat in Noord-Holland is doorlopen, want dat is heel goed verlopen in vergelijking met andere provincies. De aandachtspunten voor de provincie zien op het garanderen van de samenhang tussen de deelregio's en het meenemen van bovenregionale belangen in de uitwerking van de zoekgebieden in relatie tot de provinciale beschermingsregiems. Van de grove zoekgebieden zal 20 tot 30% daadwerkelijk gebruikt gaan worden. Dat is een opgave voor het vervolg. De participatie moet als eerste door de gemeente georganiseerd worden, die staat het dichtst bij de burger. De RES maakt onderdeel uit van een brede ruimtelijke afweging en daarvan is

de gemeente het best op de hoogte. Niettemin zal de provincie haar kennis en de participatiecoalitie inbrengen en dit proces faciliteren, waarbij het voor iedereen belangrijk is om de diversiteit van de inwoners op een goede manier te waarborgen in het participatieproces. Daarom moet burgerparticipatie in diverse vormen plaatsvinden. De netinfrastructuur is sowieso knellend in geheel Nederland en in Noord-Holland, daar liggen door de toegenomen vraag onder andere van datacenters en de elektricifering door bedrijven grote opgaven, met daaraan toegevoegd de behoefte in de RES'en. De uitbreiding moet slim georganiseerd worden. Participatie is essentieel voor het doen slagen van de RES'en, er wordt ingezet op procesparticipatie zodat iedereen aan tafel kan zitten op een meer diverse manier dan tot op heden het geval was. Verderop in het proces gaat financiële participatie een steeds grotere rol spelen. Mogelijkheden hiervoor zijn te vinden in het kopen van aandelen of aansluiten bij een energiecoöperatie. Hiervoor zijn diverse succesvolle voorbeelden in het land te vinden. Hij heeft contact gehad met Friesland en Flevoland en met name Flevoland heeft een goede vertaling gemaakt van financiële participatie in projecten. De provincie kan op basis van de Wet ruimtelijke ordening geen participatie voorschrijven, daarom dient dit op andere wijze gestimuleerd te worden zoals door het afsluiten van anterieure overeenkomsten. Het onderzoek van de Noordelijke Rekenkamer zal daarom nog een keer bestudeerd worden. Samenhang: het bottom-up proces heeft tot veel geleid, maar hoe zit het met de ruimtelijke samenhang en het implementeren van de provinciale belangen? Dit is de juiste fase voor de provincie om de ruimtelijke samenhang en ecologie en landschap in de RES'en tot uiting te brengen, want nu worden de zoekgebieden geconcretiseerd. Op basis van de analyses van de netbeheerders en clustering van projecten zal de samenhang opnieuw beoordeeld worden. De samenhang wordt ingebracht richting RES 1.0, niet alleen door de provincie maar ook door gemeenten, te zijner tijd tevens bij de indaling van de RES'en in het omgevingsbeleid. De provincie heeft zich aangemeld voor een pilot MER en daaruit volgen aanbevelingen over de verankering in het vervolgproces. De afstemming met de buurregio's/provincies: hiervoor lopen 2 sporen: dat van de buurprovincies rond het IJsselmeergebied en de stuurgroep IJsselmeergebied die de verschillende RES'en bespreken want er moet een eensluidend beeld ontstaan over de mogelijkheden rond het IJsselmeer. Het Groene Hart is besproken met Zuid-Holland en Utrecht en dat heeft geleid tot een gezamenlijk advies van de 3 ruimtelijke adviseurs over de samenhang met het Groene Hart beleid. Dit advies wordt over een aantal weken verwacht. Met Utrecht is afgesproken om opnieuw te gaan kijken naar het project rondom Abcoude en Ronde Venen om in deze fase tot overeenstemming te komen. De grondposities: de provincie heeft zicht op de eigen grondposities die worden afgezet tegen de zoekgebieden. De afspraak is gemaakt dat ook gemeenten en waterschappen hun grondposities toetsen aan de zoekgebieden. Het is een mooi en toereikend Bod, aansluitend bij het elektriciteitsverbruik maar het is nog niet stabiel. Dit is een adaptief proces, zoekgebieden vallen af en er komen nieuwe bij. Ook in NHN zal een substantieel Bod opgesteld worden. Hij begrijpt dat er verwarring bestaat over het wind op land-beleid, maar dit thema komt volgende week terug op de agenda. Bij NHN zijn de RES'en leidend ten aanzien van wind op land hetgeen geïmplementeerd zal worden in de verordening 2.0. Voor MRA worden de afspraken vastgelegd middels de regeling onder de verordening, het plafond wordt verwijderd en GS krijgen een aanwijzingsbevoegdheid voor windgebieden. Draagvlak is sterk gericht op de gemeenteraden want die bepalen wat draagvlak inhoudt en het is niet aan de provincie om met een eigen interpretatie van draagvlak te komen. Draagvlakonderzoek kan belangrijk zijn in het kader van participatie, zoals in Amsterdam die gestart is met draagvlakonderzoeken bij windlocaties. Binnenkort spreekt hij hierover met de wethouder, maar het is echt aan de gemeente om hier handen en voeten aan te geven. Betaalbaarheid en haalbaarheid raken een breder kader dan de RES, deze thema's zijn met name aan de orde in de gebouwde omgeving. Voorgesteld wordt om de kostenkant te betrekken bij de behandeling van het actieprogramma Klimaat, zodat dit thema in een breder kader kan worden besproken. Schiphol is

een belangrijke werkgever, maar ook een belemmering voor vele ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de woningbouw. De knelpunten zijn in kaart gebracht en onderwerp van gesprek, mede met het oog op de vele zoekgebieden die zijn aangewezen rond Schiphol. Ook Schiphol zelf heeft plannen opgesteld voor de realisatie van voorzieningen op haar grondgebied. De netinfrastructuur kan een belangrijke spelbreker zijn, dat is een grote uitdaging. De provincie zal het initiatief nemen om alle netbeheerders en relevante partijen in een taskforce samen te brengen, gelijktijdig staat het thema op de agenda bij het Rijk vanwege de noodzakelijke aanpassing van wet- en regelgeving. Deze aanpassingen wordt volgend jaar verwacht. 50% financiële participatie is als uitgangspunt opgenomen in de RES, paragraaf 1.4 RES NHN, maar daarmee is het nog niet geregeld. Hiervoor moeten nog stappen gezet worden. De confrontatie tussen verschillende regiems is ingebracht bij de vaststelling van het Noord-Hollands perspectief. Op dit moment wordt er actief gesproken over de aangrenzende zoekgebieden. Op basis van behandelingen in PS en gemeenteraden kan worden beoordeeld waar wel of geen draagvlak bestaat en waar sprake is van draagvlak, worden er verdere uitwerkingen opgesteld. Hij zal er alles aan doen om met de bestuurlijke partners in de provincie een versnelling in het traject te realiseren.  Burgerinitiatieven worden gestimuleerd en gefaciliteerd, maar de gemeenten moeten deze beoordelen. Verbinding zon en natuur:  hiernaar lopen vele onderzoeken, pilots en experimenten en de kennis die hieruit volgt, wordt ingebracht in de concrete projecten. Het opstellen van een gedragscode voor het vervolgproces is een interessante gedachte. Laag frequent geluid is een lastige vorm van geluid, daarom is het nooit opgenomen in de Wet geluidshinder, daartoe was men eigenlijk niet in staat omdat het meten lastig tot stand kan komen. Ook de geluidregelgeving in de Omgevingswet wordt niet aangepast. Geluid is een belangrijk onderdeel van leefbaarheid. Het geluid en andere vormen van overlast komen aan de orde in de vervolgfase wanneer de zoekgebieden worden geconcretiseerd. De casus in Drenthe komt aan de orde in een gerechtelijke procedure, indien de uitspraak andere projecten raken, dan zal dit nader bestudeerd worden. Kernenergie: vooralsnog is geen sprake van het opnemen van kernenergie in de huidige RES-processen, met name vanwege de lange periode die nodig is om daadwerkelijk kernenergie te kunnen produceren. Het uitsluiten van cultuurlandschap voor duurzame energie kan niet zo maar besloten worden, in de verordening gaat men uit van de kernkwaliteit van het landschap dat leidend is voor wat wel of niet mogelijk is. Dat geldt ook voor energieprojecten. De wettelijke procedures gelden voor het indienen van schadeclaims. Verbreding van de RES'en is een goed voorstel. De RES is een belangrijke onderdeel van het Klimaatakkoord, maar ziet in feite enkel op de opwekking van duurzame elektriciteit. De energiebesparingskant en innovatiekant maken hiervan formeel geen onderdeel uit. Niettemin is het wel verstandig in de RES 1.0 meer aandacht te geven aan innovaties en alternatieven, die toezegging wordt gedaan. Het actieprogramma Klimaat is eigenlijk nog belangrijker, want hierin wordt breder naar de klimaatopgave gekeken, dus ook naar de industrie, bebouwde omgeving, mobiliteit en landbouw. Het is dus logischer om een overall beeld te geven aan de hand van de voortgang van het actieprogramma Klimaat. Gasnetwerk: het is te voorbarig om nu het gasnetwerk op te rollen, nog niet wetende wat de rol van biogassen of waterstofgassen in de toekomst zal zijn. Hij is positief over het participatieproces in Noord-Holland, want in andere provincies is er überhaupt nog geen sprake van participatie in afwachting van de verdere concretisering van de concept-RES. De mensen in Noord-Holland die hebben deelgenomen – niet alleen de usual suspects, maar ook anderen – beoordelen de bijeenkomsten en ateliers als positief. Vanwege de door corona ontstane vertraging is er meer tijd gegeven voor het afronden van de participatieprocessen. Richting de definitieve RES'en – hetgeen nog ongeveer een jaar duurt – zullen deze processen gecontinueerd worden. Bij concrete zoekgebieden vindt de participatie op andere wijze plaats namelijk meer gerichter – zeker voor vormen van financiële participatie – dan mogelijk is bij de aanwijzing van zoekgebieden. Bij een grotere elektriciteitsbehoefte van datacenters zal het Bod niet meebewegen. In het klimaatakkoord is vastgelegd dat men garant staat voor 35

Terra Wattuur duurzame elektriciteit en als de vraag toeneemt, dan wordt eerst gekeken naar andere bronnen zoals wind op zee. Indien de EU de doelstellingen zou aanscherpen, gaat men opnieuw in gesprek over tegen welke randvoorwaarden, maar zover is het nog niet. Er bestaan de nodige uitdagingen om de datacenters te verduurzamen, in recente gesprekken zijn mogelijkheden aan de orde gekomen zoals het benutten van restwarmte en het efficiënter maken van het datacentrum. Hiervoor wordt toegewerkt naar regelgeving om een level playing field te creëren. Datacentra maken net als iedereen gebruik van het normale net en er is geen sprake van een bepaalde voorrangspositie. Er wordt integraal gestuurd op de locatie van datacentra, dat hangt samen met ruimtelijke kwaliteit, beschikbaarheid van infrastructuur en de wens om deze toegang te geven. Effecten op de natuur: de weging heeft voor een deel al plaatsgevonden bij het aanwijzen van de zoekgebieden. Bij de concretisering zal deze weging nog specifieker worden. De verbreding met innovatie en bedrijfsleven komt terug in de RES 1.0, maar deze thema's komen zeker aan de orde in het actieprogramma Klimaat. Naarmate de RES'en concreter worden, zal de belangstelling vanzelf toenemen.

Mw. **De Vries** (PvdA) herhaalt de vraag over hoe PS betrokken worden bij de RES 1.0.

Mw. **Gielen** (GL) vraagt hoe de goede voorbeelden van financiële participatie van Flevoland in Noord-Holland vorm worden gegeven.

Dhr. **Van Gilse** (VVD) vindt het goed om in de RES aandacht te besteden aan de verbreding. Als de RES 1.0 wordt afgerond, komt er dan een dashboard beschikbaar van de stand van zaken van alternatieve energievormen?

Dhr. **Hollebeek** (PvdD) herhaalt de vraag over het stimuleren van lokaal eigendom.

Gedeputeerde **Stigter** stelt dat PS worden uitgenodigd voor diverse bijeenkomsten waar ook raadsleden aanwezig zullen zijn. Deze succesvolle werkwijze wordt gecontinueerd richting RES 1.0. PS gaan uiteindelijk de RES 1.0 vaststellen. Financiële participatie zal door de provincie gestimuleerd worden en er zal een overzicht worden opgesteld van mogelijkheden van financiële participatie voor de initiatiefnemers. Financiële participatie ziet op alle mogelijkheden van betrokkenheid van burgers bij initiatieven in hun omgeving, maar betrokkenheid kan ook worden vormgegeven door sociale windmolens of op andere wijze. Hij heeft reeds toegezegd om de verbreding in de RES 1.0 vorm te geven. De gegevens over de voortgang van alternatieve energiebronnen zullen op zodanige wijze worden aangeboden dat de breedte van het actieprogramma Klimaat en de voortgang van de innovatie zichtbaar zijn teneinde PS inzicht te geven.

*Tweede termijn*

Dhr. **Kaptheijns** (PVV) kan nog niet aangeven of en welke moties zullen worden ingediend. De gedeputeerde wordt bedankt voor zijn beantwoording.

Dhr. **Kanik** (D66) kondigt moties aan over het beschikbaar stellen van voldoende ruimte voor burgerparticipatie in de RES, ook als het allemaal wat langer duurt met projecten. Het antwoord van de gedeputeerde stelt namelijk niet helemaal gerust. Daarnaast wordt een motie ingediend over de MER en de samenhang van de impact van keuzes op het milieu, omgeving en samenleving. Er wordt een motie ingediend over het totaalplaatje van zon en wind en de toevoeging in RES 1.0 met het oog op de verwachte zienswijzen van gemeenten die wellicht zullen leiden tot minder zoekgebieden en

de relatie met het resultaat van de totale inzet van zon en wind en of de juiste verhouding tussen zon en wind (50/50 of iets meer wind) gegarandeerd blijft. De leidende en verbindende rol van de provincie is voldoende aan de orde geweest. D66 wil in dit stadium zoveel mogelijk van de aangewezen zoekgebieden in stand houden, daarom moeten PS hierin hun rol nemen. Hiertoe wil D66 nagaan of er bij PS steun is voor een motie dienaangaande.

Dhr. **Van Gilse** (VVD) constateert dat de burgerparticipatie ertoe kan leiden dat er juist zoekgebieden afvallen terwijl D66 eerder zo gepleit heeft voor het waarborgen van burgerparticipatie.

Dhr. **Kanik** (D66) antwoordt dat de provincie een andere rol heeft dan de gemeente. Het Bod moet in stand blijven, daarom moeten alle mogelijkheden in ogenschouw genomen worden. De discussie kan voortgezet worden nadat duidelijk is wat er in de RES 1.0 opgenomen wordt.

Dhr. **Smaling** (SP) dankt de gedeputeerde. Er blijft verschil van inzicht bestaan over wat wel of niet onder burgerparticipatie valt en in welke (verplichtende) vorm dit als richting aan gemeenten kan worden opgelegd. Het is lastig om de adviezen van de Noordelijke Rekenkamer voor burgerparticipatie af te dwingen, maar de voorkeur gaat uit naar het vastleggen hiervan in een verordening of wet, want anders is men afhankelijk van de initiatiefnemer en de beoordeling door de gemeenteraad. Is de 600 m afstand definitief? Zijn de solitaire molens uit het plan gehaald? Kan de gedeputeerde reageren op de inspraak van dhr. Buitendijk? De komende 10 dagen zullen moties voor de PS-vergadering opgesteld worden.

Mw. **Gielen** (GL) deelt de zorgen van D66 over het bewaken van de hoogte van het Bod. Misschien kunnen PS uitspreken dat de inhoud van het Bod gehandhaafd moet blijven ten aanzien van het totale volume, wanneer er zoekgebieden afvallen of bijkomen. Er wordt wellicht een motie ingediend voor een gedragscode zon en natuur. Voorgesteld wordt om jonge vertegenwoordigers op het gebied van duurzame energie te betrekken bij het proces.

Dhr. **Klein** (CU) vindt het belangrijk dat PS uitspreken dat het Bod in stand blijft, mogelijk wordt daar een motie voor ingediend. Is het handig voor de gedeputeerde om een aantal uitspraken van PS te ontvangen die richting en gewicht geven aan de betrokkenheid van de provincie in het traject naar RES 1.0? Dan gaat het om inzetten op integraliteit, verbinden van schalen, minder gespreide ontwikkeling, meer aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en het meenemen van de sociaaleconomische toegevoegde waarde.

Mw. **Dekker** (CDA) sluit zich aan bij de SP ten aanzien van het opstellen van de moties. Het voornemen bestaat om 3 moties in te dienen conform de punten die zijn ingebracht in eerste termijn.

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat de grens van 600 m overeenkomt met het huidige wind op land beleid, maar de 600 m komt ook terug in de verordening. Het college kan echter besluiten windgebieden aan te wijzen waarbij afstand wordt genomen van het huidige wind op land beleid. Hetzelfde geldt voor lijnopstellingen. Ruimtelijk gezien zijn er mogelijkheden voor solitaire molens, maar deze komen nog niet concreet terug in de zoekgebieden. Dat is dus nog niet bekend. GS oordelen positief over het plan dat door dhr. Buitendijk naar voren is gebracht, maar een belangrijk onderdeel ontbreekt, namelijk energie. Daarom is samen met de gemeente Medemblik een nieuwe variant ingebracht waarin de opgave van de natuur aan de orde komt, het versterken van de recreatie en het leveren van een bijdrage aan de energieopgave door buitendijkse eilandontwikkelingen. De

studie hiernaar wordt binnen enkele weken afgerond, maar vooruitlopend hierop is de gedeputeerde positief, net zoals andere bestuurders in de regio. De binnendijkse achteroevers zijn niet meegenomen in de verkenning. Wanneer partijen in de regio – waaronder de provincie – dit een mooi alternatief zoekgebied vinden, kan het worden ingebracht in de richting van RES 1.0. Hij heeft zelf in de stuurgroep uitgesproken dat de inhoud van het Bod in stand moet blijven en dat er voldoende aandacht moet blijven voor het bewaken van de ruimtelijke samenhang, integraliteit en het goed betrekken van de natuur bij de uitwerking van zoeklocaties. Ondersteuning van PS in de vorm van een zienswijze zal zeker van toegevoegde waarde zijn, maar ook wanneer er geen moties worden ingediend, is dat het uitgangspunt voor GS richting RES 1.0.

**6. Rondvraag gedeputeerde Stigter**

De **voorzitter** constateert dat er geen vragen zijn.

**7. Sluiting**

De **voorzitter** schorst de vergadering om 23.30 uur tot 29 september a.s.

**8. C-Agenda Klimaat en Energie (ter kennisname)**

8.a Energie: Monitor Wind op Land 2019 van het RVO (C-agenda RWK 21-09- 2020)
8.b. Energie: Beantwoording vragen over datacenters en de RES (C-agenda RWK 24- 09-2020)

**9. C-Agenda MRA (ter kennisname)**

**9. C-Agenda MRA (ter kennisname)**

9.a MRA: Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht nr. 40 (C-agenda RWK 21-09-2020)